

Anmälan mot Polismyndigheten i Västra Götaland för underlåtenhet att i förväg informera om vad ett förhör i en pågående utredning skulle handla om

Beslutet i korthet: En person kallades till förhör och underrättades samtidigt om att han var misstänkt för brott samt tillfrågades om han önskade en försvarare. Han fick dock inte förrän när förhöret inleddes reda på vilket brott misstanken avsåg. Jag anser inte att den förklaring som lämnats till att mannen inte i förväg underrättades om brottet är godtagbar och riktar därför viss kritik mot polisen.

Anmälan

I en anmälan till JO framförde AA klagomål mot Polismyndigheten i Västra Götaland för det sätt som han kallats till förhör och anförde i huvudsak följande. Han blev uppringd av en person som informerade honom om att han var misstänkt för brott men han fick inte veta vilket brott som avsågs. Däremot frågade personen om han ville ha en försvarsadvokat. Han fick sedan en kallelse till polisförhör. Han undrade därför ”Hur ska man veta om man behöver försvarsadvokat när man inte vet vilket eventuellt brott man har begått”.

Utredning

Handlingar i polismyndighetens ärende K148371-08 och Åklagarmyndighetens, åklagarkammaren i Skövde, ärende AM-136389-08 begärdes in och granskades.

Av utredningen framgick bl.a. följande. På grund av en polisanmälan från socialtjänsten kom AA att misstänkas för sexuellt utnyttjande av underårig. Han kallades därför till polisförhör. I kallelsen angavs att ”Du skall höras som misstänkt och delges misstanke om brott”. Vidare angavs att ”Om du önskar en försvarare som sitter med vid förhörstillfället underlättar det om jag får veta det innan. Jag har ringt och sökt dig på telefon men ej fått svar.” I det förhör som senare hölls med AA antecknades att han underrättades om sin rätt till försvarare men att han ansåg att förhöret kunde hållas utan närvaro av sådan. AA delgavs vid förhöret misstanke om sexuellt utnyttjande av barn.

Ärendet remitterades till polismyndigheten för upplysningar och yttrade över det som anförts i anmälan. Myndigheten anmodades särskilt redovisa på vilket sätt AA kallades till det aktuella förhöret.

Polismyndigheten (biträdande länspolismästare BB) kom in med ett remissvar och gjorde följande bedömning.

Var och en som hörs av polisen har rätt att få besked om anledningen till förhöret. Däremot föreligger inte någon skyldighet att upplysa om detta innan förhöret. Utgångspunkten är dock att man bör lämna ut uppgifter om vad förhöret avser. Det är emellertid alltid en avvägning i det enskilda fallet som avgör vilken information som kan lämnas ut utan att skada en pågående utredning.

I det aktuella fallet meddelade utredaren AA per telefon att han skulle kallas till förhör. Han ombads även i samband därmed att fundera på om han önskade en offentlig försvarare. Tid för förhöret skulle bestämmas vid en förnyad telefonkontakt då AA skulle lämna besked i frågan om offentlig försvarare. Utredaren lyckades dock inte nå AA på nytt via telefon varför han kallades skriftligen. Av kallelsen framgår dels att han ska höras som misstänkt, dels att han vid förhöret ska delges misstanke om brott. I kallelsen uppmanades AA även att ta kontakt med utredaren om han önskade att en offentlig försvarare skulle närvara vid förhöret.

AA är kritisk till att han inte har fått någon information om anledningen till förhöret innan förhörstillfället. Utredaren bedömde i detta fallet att det inte var lämpligt att upplysa om aktuellt brott per telefon eller ange det i kallelsen. Skälet var att hon ville förvissa sig om att det var AA som fick del av uppgifterna och ingen annan med beaktande av brottets känsliga karaktär. Det var således bl.a. med hänsyn till den misstänkte som utredaren inte lämnade ut några uppgifter om brottet i förväg. I början av förhöret delgavs AA misstanke om brott och upplystes åter om sin rätt till offentlig försvarare.

Enligt polismyndigheten har det i ärendet inte framkommit något som ger anledning att ifrågasätta utredarens bedömning att i förväg inte lämna några upplysningar om aktuellt brott. Det finns inte heller något i övrigt att anmärka på det sätt som AA kallades till förhör. Vidare har han både muntligen och skriftligen innan förhöret uppmanats att överväga sitt behov av offentlig försvarare. Även efter det att han delgavs misstanke om brott har han fått tillfälle att överväga detta behov. Polismyndigheten anser således att AA har haft goda möjligheter att ta ställning i frågan om offentlig försvarare.

AA kommenterade remissvaret och vidhöll att han berövats rätten att bedöma om han behövde en advokat närvarande vid förhöret.

Bedömning

Under en förundersökning får förhör hållas med var och en som kan antas lämna upplysningar av betydelse för utredningen (23 kap. 6 § rättegångsbalken, förkortad RB). Den som ska höras bör, där så kan ske och det ej finnes olämpligt med hänsyn till utredningen, i god tid kallas till förhöret (5 § andra stycket förundersökningskungörelsen [1947:948]). Då en förundersökning kommit så långt att någon skäligen kan misstänkas för brottet, ska han, då han hörs, underrättas om misstanken (23 kap. 18 § RB).

JO har tidigare slagit fast att var och en som hörs av polisen har rätt att – allra senast när förhöret inleds – få besked om anledningen till förhöret (JO 1982/83 s. 56, se också Fitger, Rättegångsbalken, kommentaren till 23 kap. 6 § RB, Internetupplagan).

Närmare föreskrifter om hur polisens kallelser till förhör ska utformas saknas däremot, t.ex. om huruvida det är tillräckligt att som i det nu aktuella fallet endast ange att förhöret avser misstanke om brott. I ett beslut i september 2009 behandlade jag den nu aktuella frågan (se dnr 5669-2008, beslutet finns tillgängligt på hemsidan www.jo.se). Jag uttalade då att enligt min uppfattning bör polisen i så stor uträkning som möjligt redan i kallelsen på ett tydligt sätt ange vad förhöret gäller. Jag angav dock att jag inte ville utesluta att det undantagsvis kan finnas vissa situationer då det finns godtagbara skäl att inte förrän i samband med förhöret inleds underrätta förhörspersonen om anledningen till förhöret.

I förevarande fall upplystes AA av utredaren, kriminalinspektören CC, innan kallelsen skickades att han skulle kallas till förhör med anledning av att han var misstänkt för brott men hon sade inte vilket brott misstanken avsåg. Han uppmanades också att fundera över sitt behov av försvarare. I den efterföljande kallelsen nämndes, som framgått, inte heller vilket brott som avsågs men angavs att AA kunde uttrycka önskemål om försvarare.

Utredningen ger vid handen att CC valde att inte uppge vilket brott misstanken avsåg eftersom hon, med hänsyn till brottets känsliga karaktär, ville förvissa sig om att det var AA och ingen annan som fick del av uppgifterna. Enligt polismyndigheten var det således bl.a. av hänsyn till den misstänkte som hon inte i förväg lämnade ut några uppgifter om brottet.

Brottet sexuellt utnyttjande av barn är självfallet av mycket känslig karaktär. Polismyndighetens förklaring att det var av hänsyn till AA som uppgiften om brottet inte lämnades ut kan jag emellertid inte godta. För det första, om CC ansåg att det fanns en risk för att någon annan fick del av uppgifterna, kunde hon på olika sätt vid telefonsamtalet ha förvissat sig om att det var rätt person hon talade med. Och, för det andra, om polisen nu såg till AA:s bästa borde han ha fått information om vilket brott det handlade om så att han i god tid inför förhöret kunde ha ordnat med en försvarare – privat eller offentlig – och på så sätt ha förberett förhöret, t.ex. genom en kontakt i förväg med försvararen. Polismyndigheten kan därför inte undgå viss kritik för att AA inte i förväg upplystes om vad förhöret skulle handla om.

Det kan vidare nämnas att lämpligheten av att hålla ett förhör med en misstänkt om ett så pass allvarligt brott som sexuellt utnyttjande av barn utan en försvarare närvarande kan diskuteras, men jag väljer att här inte vidare beröra den frågan.

Jag vill avslutningsvis klargöra att polisen givetvis kan avstå från att i förväg underrätta en misstänkt om vad misstanken gäller om det finns risk för att denne kan komma att undanröja bevis eller på annat sätt försvåra utredningen, t.ex. genom att försöka påverka målsägande (s.k. kollusionsfara). Den naturliga åtgärden i ett sådant fall torde dock oftast vara är att besluta om hämtning till förhör (23 kap. 7 § andra stycket RB).

Ärendet avslutas.